סריקא והשתא גופא מליא אבל זרע אין לה דמעיקרא גופא סריקא והשתא גופא סריקא אימא לא צריכא: סימ"ן אמר ליה לא נעש"ה מעשי"ה במית"ה נעש"ה ולא נעשה בולד יבם ותרומה יבום ותרומה סימ"ן: אמר ליה רב יהודה מדאסקרתא לרבא לא נעשה מתים כחיים לענין יבום מקל וחומר ומה במקום שעשה ולד מן הראשון כולד מן השני לפוסלה מן התרומה לא עשה מתים כחיים מקום שלא עשה ולד מן הראשון כולד מן השני לפוטרה מן הייבום אינו דין שלא נעשה מתים כחיים ת"ל [1]דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום [א]ונעשה מתים כחיים לענין תרומה מק"ו ומה במקום שלא עשה ולד מן הראשון כולד מן השני לפוטרה מן הייבום עשה מתים כחיים מקום שעשה ולד מן הראשון כולד מן השני לפוסלה מן התרומה אינו דין שנעשה מתים כחיים ת"ל [2]וזרע אין לה והא אין לה ונעשה ולד מן הראשון כולד מן השני לענין יבום מק"ו ומה במקום שלא עשה מתים כחיים לענין תרומה עשה ולד מן הראשון כולד מן השני מקום שעשה מתים כחיים לענין יבום אינו דין שנעשה ולד מן הראשון כולד מן השני ת"ל [3]ובן אין לו והא אין לו ולא נעשה ולד מן הראשון כולד מן השני לתרומה מק"ו מה במקום שעשה מתים כחיים לפוטרה מן הייבום לא עשה ולד מן הראשון כולד מן השני מקום שלא עשה מתים כחיים לענין תרומה אינו דין שלא נעשה ולד מן הראשון כולד מן השני תלמוד לומר אין לה והא יש לה:

הדרן עלך יש מותרות

האשה [כ א]שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך וניסת ואח"כ בא בעלה תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות לא על זה ולא על זה ואם נטלה מזה ומזה תחזיר והולד ממזר מזה ומזה [ב]ולא זה וזה מטמא לה [ג]ולא זה וזה זכאים לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה [ד]היתה בת ישראל נפסלה מן הכהונה [ה]ובת לוי מן המעשר [ו]ובת כהן מן התרומה ואין יורשין של זה ויורשין של זה יורשין את כתובתה [ז]ואם מתו אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולא מייבמין ר' יוסי אומר כתובתה על נכסי בעלה הראשון רבי אלעזר אומר הראשון זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה רבי שמעון אומר [ח]ביאתה או חליצתה מאחיו של ראשון פוטרת צרתה ואין הולד ממנו ממזר ואם ניסת שלא ברשות מותרת לחזור לו ניסת על פי ב"ד תצא ופטורה מן הקרבן לא ניסת על פי ב"ד תצא וחייבת בקרבן יפה כח ב"ד שפוטרה מן הקרבן [ט]הורה ב"ד לינשא והלכה וקלקלה חייבת בקרבן שלא התירוה אלא לינשא: **גמ'** מדקתני סיפא נשאת שלא ברשות מותרת לחזור לו שלא ברשות ב"ד אלא בעדים מכלל דרישא ברשות ב"ד ובעד אחד אלמא עד אחד נאמן ותנן נמי [ה]הוחזקו להיות משיאין עד מפי [ט]עד ואשה מפי אשה ואשה מפי עבד ומפי שפחה אלמא עד אחד מהימן ותנן נמי [י]עד אחד אומר אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי פטור טעמא דאמר לא אכלתי [י]הא אישתיק מהימן אלמא עד אחד מהימן מדאורייתא מנא לן דתניא [4]או הודע אליו חטאתו [י]ולא שיודיעוהו אחרים יכול אע"פ שאינו מכחישו יהא פטור תלמוד לומר או הודע אליו מ"מ היכי דמי אילימא דאתו תרי ולא קא מכחיש להו קרא למה לי אלא לאו חד וכי לא קא מכחיש ליה מהימן ש"מ עד אחד נאמן וממאי דמשום דמהימן דלמא משום דקא שתיק [ה] ושתיקה כהודאה דמיא תדע דקתני סיפא [ט]אמרו [כ]שנים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי פטור רבי מאיר מחייב אמר ר' מאיר קל וחומר (א) אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל אמרו לו [ל]מה אם ירצה לומר מזיד הייתי רישא

מ"ט

סריקא. ריקא כמו אילן סרק (כ"ב דף מ:): **ולא נעשה מתים כחיים.** ותחזור לזיקה אם ימות בנה לאחר זמן: **דרכיה דרכי נועם.** וזו שהיה לה בן ולא נזקקה ליבם וניסת לשוק ומת בנה אם תאמר תחלוץ הרי היא מתגנה על בעלה הילכך על כרחך בן אין לו בשעת מיתה קאמר והרי יש לו:

הדרן עלך יש מותרות

האשה. באו ואמרו לה כו'. בעד אחד כדדייקינן בגמרא מסיפא: **תצא מזה ומזה.** כשאר אשת איש שזינתה דהכא לאו אנוסה היא. ואע"ג דהימנוהו רבנן לעד אחד באשה משום עיגונא טעמא מאי משום דהיא גופא דייקא עד דידעה בקושטא ומינסבא והא דלא דייקא קנסי לה: **וצריכה גט מזה ומזה.** אם תרצה להנשא לאחר. וטעמא דבעיא גט משני מפרש בגמרא[י]: **מזונות.** ואפילו מה שלותה ואכלה תחתיו: **בלאות.** ואפילו שחיקת בגדים שהיו לה לא תוציא משם: **והולד ממזר מזה ומזה.** אם ילדה משני ממזר גמור ואם שוב החזירה ראשון וילדה לו הוי ממזר מדבריהם: **נפסלה מן הכהונה.** משום זונה: **מן המעשר.** קנסא וכן תרומה דרבנן: **יורשין כתובתה.** בגמרא [נא.] פריך כתובה מאי היא: **חולצין.** אחיו של ראשון מדאורייתא חולץ ורבנן גזור דלא לייבם ואחיו של שני חולץ מדרבנן משום גזירה שמא יאמרו גירש זה ונשא זה כו' כדמפרש בגמ' (לקמן פח:) גבי גט: **ביאתה או חליצתה.** ארישא פליג דקתני לא מייבמין: **ואין הולד ממזר.** אם החזירה הראשון: **ניסת שלא ברשות.** ב"ד שבאו שני עדים ואמרו מת בעליך וניסת מעצמה שהרי לא היתה צריכה להיתר ב"ד: **מותרת לחזור לו.** דאנוסה היא: **ופטורה מן הקרבן.** דיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור: **שלא על פי ב"ד.** אלא בעדים חייבת קרבן דשוגגת היא ואין זה אונס להפטר מן הקרבן דאיבעי לה לאמתויי: **גמ' הא אישתיק מהימן.** ולא אמרינן חולין לעזרה קא מייתי: **אי נימא סרי.** אמרו לו אכלת חלב: **וכי לא מכחיש ליה מהימן.** אלמא עד אחד מהימן באיסור והיתר דקא מייתי חטאת אפומיה ומיתאכלא דאי לא מהימן היכי מתאכלא דלמא חולין בעזרה נינהו: **ומה אם ירצה לומר מזיד הייתי.** הרי זה נאמן לפטור עצמו מקרבן דאין עדים מלו להכחישו בהא הילכך אי אמר נמי לא אכלתי נאמן. ומדאיפליגו בהא מכלל דרישא עד אחד אומר אכלת כו' דדייק מינה הא אישתיק חייב דברי הכל היא:

מאי

האשה. איידי דאיירי לעיל ביש מותרות בפסול תרומה ומעשר קתני נמי הא פירקא בתריה דאיירי נמי בהכי דקתני היתה בת לוי נפסלה מן המעשר בת כהן מן התרומה: **הולד** ממזר מזה ומזה. אר"י דאפילו לאחר שנתן הראשון גט הוי ממזר מן השני מידי דהוה אראשון [א]שהולד ממזר ממנו: **מכלל** דרישא ברשות ב"ד ובעד אחד אלמא עד אחד מהימן מנלן. לאו דס"ד השתא דעד אחד מהימן מדאורייתא הא דקרי ליה ברשות ב"ד לפי שיש דברים שאין נאמן להם וצריכה לישאל לב"ד להתירה לינשא על פיו אבל בשנים הדבר ידוע שהיא מותרת ואע"ג דסבור עכשיו דנאמן מן התורה כמו שנים מ"מ אסורה לחזור (ב) דבעד אחד הוה לה למידק אע"פ שהאמינתו תורה: **רבי** מאיר מחייב. וממשכנים אותו אם אומר שלא [ל]להבי' ולא דמי לשאר (ג) חייבי חטאות דניחא להו בכפרה ולא בעי משכוני[ל]:

ומה

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"י מהל' גירושין הלכה ה סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן יז סעיף נו:
ב ב מיי' פ"ב מהלכות אבל הלכה ט סמג לאוין רלה טוש"ע שם:
ג ג מיי' פ"י מהל' גירושין הלכה ז סמג עשין נ טוש"ע שם:
ד ד מיי' פי"ח מהל' איסורי ביאה הלכה ג טוש"ע שם:
ה ה מיי' פ"א מהלכות מעשר הלכה ג טוש"ע שם:
ו ו מיי' פ"ו מהל' תרומות הלכה ז טוש"ע שם:
ז ז מיי' פ"א מהלכות יבום הלכה ט סמג עשין כב טוש"ע שם וסימן קנו סעיף ד:
ח ח מיי' פ"ב מהל' גירושין הלכה טו סמג עשין נ טוש"ע שם סימן יז סעיף ג:
ט ט מיי' פ"ג מהלכות שגגות הלכה א:
י י מיי' שם הלכה ג:
יא כ ל מיי' שם הלכה א:

* * *

תורה אור השלם

1. דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבֹתֶיהָ שָׁלוֹם: משלי ג יז
2. וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְזֶרַע אֵין לָהּ וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹּאכֵל וְכָל זָר לֹא יֹאכַל בּוֹ: ויקרא כב יג
3. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: דברים כה ה
4. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: ויקרא ד כח

* * *

תוס' חד מקמאי

פרק האשה רבה הא דתנן והולד ממזר מזה ומזה אמרינן בגמ' משני ממזר מדאורייתא ומותר בממזרת ומראשון ממזר מדרבנן ואסור בישראלית ובממזרת נמי אסור דאין ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה בידים אלא בשב ואל תעשה כגון שופר ולולב שאין דוחים את השבת וכיוצא בהן אבל לעשות סיג וגדרים לפי העת והזמן יש להן סיג ילעקור דבר מן התורה בידים והפקר ב"ד היה הפקר אפילו לעקור בידים. יהוי יודע דהא דקתני הולד ממזר מזה ומזה דוקא כשהחזירה הראשון בלא גט מהשני הוא שהולד ממזר מדרבנן אבל לאחר גט השני נהי שאסורה לחזור לו אבל אינו ממזר אפי' מדרבנן וכן שני אם החזירה לאחר שנתן לה הראשון גט אף על פי שאסור לעכבה בידו מיהו אין הולד ממזר דתנן בהאי פרקין אמרו לה מת בעליך ונשאת ואח"כ אמרו לה קיים היה באותה שעה תצא מזה ומזה והולד ראשון ממזר והאחרון אינו ממזר וכיון דלאחר מיתת הא' אינו ממזר כך לאחר גט הראשון אינו ממזר אפי' דרבנן ומותר בישראלית. וי"ל לעולם הוי ממזר מן השני אפי' לאחר גט הראשון והא דקתני סיפא גבי קיים היה באותה שעה האחרון אינו ממזר הכי קאמר אינו ממזר מדאורייתא אלא מדרבנן. וראייתם הא דפריך בשמעתא [דף צד] דעד אחד ביבמה וכ"ת לא דק הא מדקתני סיפא הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר ש"מ דוקא קתני ומפרש הכי מדקתני סיפא האחרון אינו ממזר ומאי אינו ממזר מדאורייתא אבל מדרבנן הוי ממזר מכלל דרישא דקתני ממזר מדאורייתא קאמר וזה הפי' רחוק מן הדעת מאד בכמה תשובות. חדא דהיכי פשיטא ליה מאי אינו ממזר מדאורייתא אלא מדרבנן ועוד אם איתא דאחרון ממזר מדרבנן ליתני הולד ראשון ואחרון ממזר כדקתני רישא והולד ממזר מזה ומזה דפירושו לראשון מדרבנן ולשני מדאורייתא והכא נמי ליתני הכי ועוד דקתני סיפא גבי מתה אשתו הולד ראשון ממזר והאחרון אינו ממזר וכי היכי דאחרון אינו ממזר דהתם מותר בישראלית ה"נ האי אינו ממזר כלל אפי' דרבנן (א). (עיין לעיל סוף פי' החולץ גבי הכל מודים בבא (ב) ועוד דלא אשכחן בשום דוכתא על הנדה ועל הסוטה וכו' דאין הולד ממזר בעולם דליתני (אינו) [דהוי] ממזר שיה' שכ' הרב המחבר ז"ל דעל הסוטה דרך נישואין ממזר מדרבנן) ועוד אם איתא הוי ממזר מדרבנן רצ"ע (א"ש) [א"כ] דהא דקתני רישא הולד ממזר מזה ומזה אפי' לאחר גט ראשון הולד משני מדרבנן דא דאמרינן בגמ' בשלמא משני הוי ממזר אלא מראשון אמאי הא אשתו מעלייתא היא וקא שרי ליה בממזרת הו"ל לאקשויי משני אמאי הולד ממזר משני לאחר שנתן לה גט הראשון ועוד דהא קי"ל דאין ממזר מסוטה. ורואה אני הדברים ק"ו ומה בעל דאיכא לאו דאחרי אשר הטמאה לרבות סוטה שנסתרה ועשה דנטמאה נטמאה ג' פעמים א' לבעל וא' לבועל אפ"ה לא הוי ממזר מדרבנן. וכ"ת דהא דאמרי' אין ממזר מסוטה מדאורייתא קאמר אבל מדרבנן הוי ממזר הא לא מצית אמרת דהא אמרי' בפ' יש מותרות סוטה וראית איכא בינייהו ואם איתא שהוא ממזר מדרבנן הא לא מרגלא ליה שהרי זרעה פסול מדרבנן אלא לאו ש"מ שאין בזרעה שום ממזרות לא מדאורי' ולא מדרבנן ואם מבעל אין בה שום ממזרות כ"ש

מסורת הש"ס

א) [ע' תוספות זבחים עז: ד"ה כל מנחה ותוס' חולין כג: ד"ה ותהא], ב) כריתות יא:, ג) לעיל יא., ד) הוריות ב., ה) שבת קמה. לקמן קכב. בכורות מו:, ו) קדושין סה: [כריתות יא:], ז) [כריתות שם], ח) [לקמן פח. ב"ק כ: ב"מ לא:], ט) ב"מ ג: כריתות יא., י) [לקמן פח:], כ) ס"א אכל, ל) [עיין היטיב תוס' כריתות יב. שלהי ד"ה או דילמא וכו' וקל"ע וע"ע תוס' ד"ה ז. ד"ה יקריב],

* * *

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הולד ממזר וכו' שהולד ממזר ממנו. עי' לעיל דף מט ע"ב תוד"ה סוטה נמי:

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' ק"ו ומה אם: (ב) תוס' ד"ה מכלל וכו' לחזור לו דבעד אחד: (ג) ד"ה ר' מאיר וכו' חייבי חטאות. נ"ב עי' בערכין דף כא ופ' אמרו לו דף יג כמ"ש התוס' בד"ה או דלמא:

* * *

מוסף רש"י

ראין יורשין של זה ויורשין של זה. בנים שיש לה מזה ומזה (כתובות נג.). **ביאתה או חליצתה מאחיו של ראשון פוטרת צרתה.** פוטרת היא לכתחילה את צרתה, שהרי היא כשאר נשים לגבי יבם, דלא קנסוה רבנן מינה, דולאי שריא ליה שאנוסה היתה שסבורה שמת (לעיל יא.). **ואם ניסת שלא ברשות מותרת לחזור לו.** לראשון ועל פי עדים שאמרו לה שנים מת בעלך, ולפיכך מותרת לראשון שהרי אנוסה היא ששנים אמרו לה דאונס בישראל שרי (כריתות יא.). **הורוה ב"ד לינשא.** על פי עד אחד דלאו בשני עדים לא צריך ב"ד (המפרש הוריות ב.). **עד אחד אומר אכלת חלב.** בשוגג ומחייב אתה קרבן (קדושין סה:). **הא אישתיק מהימן.** העד וכשר הקרבן ואין כאן משום לא הודע אליו חטאתו ולא שיודיעוהו אחרים (שם). **או הודע אליו.** משמע מעצמו ולא שיודיעוהו אחרים (כריתות יא.). **אמרו לו שנים אכלת חלב.** שוגג והוא אומר לא אכלתי פטור. שהיה יכול לומר מזיד הייתי ויפטר מן הקרבן, אף כשאמר לא אכלתי פטור, דמה לו לשקר (ב"מ ג:). **אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה.** כגון אם העידו בו שהרג את הנפש (כריתות יא.). **אם ירצה לומר מזיד הייתי.** אם היה רוצה לפטור עצמו בשקר היה יכול לומר מזיד היה ומזיד פטור (שם).

(א) נראה דמסיימת עי' לעיל עד סיכת ממזר מדרבנן הוא ה"ה ה"ס מן הכל ועיין לקמן אצל מיתות יכל קי"ל דאין ממזר מסוטה. (ב) נראה דהלשון מסורס וכן נ"ל עי' לעיל פ"ס החולץ גבי הכל מודים בבא על הנדה יעל הסוטה וכו' דאין הולד ממזר ועיין דלא אשכחן בשום דוכתא דלתני.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones